

Motion till riksdagen 2009/10:Ub553

av Marie Granlund m.fl. (s)

Jämställdhet i skola och utbildning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta jämställdhet genomsyra hela det livslånga lärandet.

Motivering

Dagens genusordning begränsar såväl kvinnors som mäns livsval och utvecklingsmöjligheter. Vi drömmer om ett samhälle där var och en ska kunna utveckla sin egen individuella kapacitet som människa utan att hindras av sitt kön. Då krävs det att jämställdhet och genusmedvetenhet präglar all utbildningsverksamhet, från informationen på barnavårdscentralen och vidare genom hela utbildningssystemet, från förskola till forskning.

Många föräldrar vittnar om att de på barnavårdscentralen som nyblivna föräldrar fått lära sig allt om barnets skötsel och vård men ingenting om de stora fördelarna med ett jämställt föräldraskap. Därmed är mönstret etablerat redan från barnets allra första levnadsdagar. I värsta fall följer det sedan barnet genom hela utbildningssystemet. Även om det har skett en förbättring på senare år finns det fortfarande exempel på förskolor där mamman förväntas ta del av all information om barnen medan dottern förväntas leka i dockvrån och sonen med cyklarna.

Jämställdhet i förskolan

När det gäller förskolan handlar det om att göra personalen medveten om mönstren och villiga att bryta dem. Det handlar om att aktivt motverka könsstereotypa ideal och uppmuntra till otraditionella val av lekar och aktiviteter för att varje barn ska få utveckla just sina förmågor, fria från förväntningar på att leva upp till könsroller. För att personal och chefer ska få upp ögonen för

Fel! Okänt namn på

vad som kan göras behövs kunskapspåfyllning och fortbildning, framför allt vad gäller genuspedagogik.

En annan viktig aspekt för att bryta uppfattningar om vad män respektive kvinnor ”ska” göra är att anstränga sig att rekrytera fler manliga förskollärare – och se till att de har samma ansvar och arbetsuppgifter som de kvinnliga anställda.

Lärnmiljö som passar båda könen i grundskolan

En del förskolor jobbar mycket medvetet med genusfrågor. För barn som gått där blir det ett tydligt perspektivbyte när de går vidare till grundskolor där ett jämställt synsätt inte prioriteras. Om inte fler grundskolor börjar arbeta mer aktivt för jämställdhet riskerar barnen att på sikt tappa värdefulla insikter som de fått med sig från förskolan.

Det är hög tid att fokusera på hur vi får en lärmiljö i grundskolan som passar både killar och tjejer. Vi vet att killar trivs bättre i skolan och tar mer plats men att tjejer vida överträffar dem i kunskapsutveckling och prestationer. Ofta handlar det om att goda prestationer i skolan inte sammanfaller med bilden av att vara en ung cool kille. Vi måste skapa en miljö där killar lär mer och tjejer mår bättre och vågar göra sina röster hörda. Det är också viktigt att skola och föräldrar samspelar med varandra så att alla kan delta i all undervisning. I dag förekommer det att tjejer med hänvisning till kultur eller religion hålls hemma från gymnastik, simning, religion och sex och samlevnad. Det är inte acceptabelt. Alla har rätt att ta del av samtliga undervisningstimmar. Även i grundskolan behöver fler manliga lärare anställas, särskilt lärare för de lägre åldrarna.

Uppmuntra till otraditionella gymnasieval

Inför gymnasieskolan är det viktigt att uppmuntra killar och tjejer att våga göra otraditionella val utifrån sina intressen. Det finns många goda exempel på hur gymnasieskolor runt om i landet bedriver genomtänkt informationsverksamhet gentemot grundskolor för att locka fler tjejer till naturvetenskapliga och tekniska program. Men även det motsatta behöver utvecklas för att få fler killar att söka exempelvis omvårdnadsutbildningar. Även i gymnasieskolan är behovet av en lärmiljö anpassad till båda könen naturligtvis självklart.

Skolledningens ansvar för jämställdhetsarbete

Skolledningens engagemang är avgörande i alla delar av jämställdhetsarbetet i förskola och skola. Det är ledningens ansvar att skapa praktiska möjligheter till arbetet, att förankra, att följa upp och bekräfta, att sätta mål och att lyfta in arbetet i rätt sammanhang.

Jämställdhetsarbete är ett värdegrundsarbete och berör därför alla anställda, inte bara pedagogerna. Många skolledare behöver därför fortbildning, först för att se mönstren och sedan för att kunna leda ett aktivt jämställdhetsarbete. Fler kommuner, förskolor, grundskolor och gymnasieskolor behöver utbilda och anställa genuspedagoger som kan sprida sina kunskaper i personalgruppen.

Neddragningar på vuxenutbildning drabbar kvinnor

Den övervägande delen av dem som deltar i vuxenutbildningen är kvinnor, och de har också varit målgrupp för många av de satsningar för minskad snedrekrytering som socialdemokratiska regeringar har gjort. När rekryteringsbidrag, korttidsstudiestöd, studerandevillkor och distansutbildningar har försvunnit har det också drabbat kvinnor hårdast. Allt fler kvinnliga studenter har barn, och deras ekonomiska situation är särskilt pressad. Vuxenutbildning är inte bara ett suveränt verktyg för att bryta klassmönster, det är också effektivt för att bryta könsmonster. Därför är det även ur ett jämställdhetsperspektiv viktigt att återigen göra riktade insatser för att rekrytera dem som har längst väg till studier.

Likvärdig behandling vid högskolor och universitet

Betydligt fler kvinnor än män studerar vid landets högskolor och universitet, och det bör vara en prioriterad fråga att rekrytera fler manliga studenter. Trots att färre män än kvinnor studerar på landets högskolors grundutbildningar är de ändå fortfarande i övervägande majoritet bland professorerna. Härtill kommer det faktum att var tionde kvinnlig doktorand upplever sig sexuellt trakasserad. Därför behövs ett medvetet och systematiskt arbete för att garantera likvärdig behandling och för att slå vakt om kvinnors karriärmöjligheter på högskolor och universitet.

Vi socialdemokrater anser att genusforskning är ett strategiskt viktigt forskningsområde, eftersom vi anser att de strukturer som är kopplade till kön behöver synliggöras. Dessa könsstrukturer finns inom alla samhällssektorer och påverkar oss alla. Till exempel bör det göras särskilda satsningar på forsknings- och utbildningsprogram om kvinnors arbetsmiljö, och genusvetenskap och genuspedagogik måste vara en viktig del i lärarutbildningen och lärarfortbildningen.

För att genusforskningen ska kunna bli fortsatt framgångsrik krävs långsiktighet. Det får inte vara så att konkurrensen om forskningsmedel innebär att det de så kallade mjuka ämnena får stryka på foten. Vi socialdemokrater anser att den borgerliga regeringen i allt för ringa grad uppmärksammar genusforskningens strategiska betydelse. Vi anser därför att genusforskningen behöver stärkas.

Fel! Okänt namn

Korttidsstudiestöd

Kvinnor drabbas hårt när den privata och offentliga sektorn måste göra neddragningar, och kvinnor är överrepresenterade bland dem som har deltidsanställningar eller riskerar att få gå ner i tid på grund av krisen. Vi anser att ett tillfälligt kompetensstöd för dem som vill studera vid komvux eller folkhögskolor på deltid, parallellt med sitt arbete, ska införas. Stödet kan lämnas för studier i svenska, svenska för invandrare, engelska, matematik och samhällsvetenskap på grundskole- eller gymnasienivå. Det ska vara möjligt att kombinera stödet med annan branschspecifik utbildning som arbetsgivaren betalar. Det tillfälliga kompetensstödet ersätter förlorad arbetsförtjänst och ska uppgå till 90 kronor per timme. Vi föreslår att resurser avsätts som räcker till studier på deltid – 20 procent – för 5 000 personer.

Utbildningsbidrag

Arbetslösa som har kort eller ofullständig utbildning och har behov av att komplettera sin utbildning inom komvux ska efter prövning av arbetsförmedlingen kunna få utbildningsbidrag. Bidraget riktar sig till arbetslösa som fyllt 25 år men inte 55, och som saknar möjlighet att studera med reguljära studiemedel. Bidraget kan beviljas för max 50 veckors heltidsstudier. För kvinnor med låg utbildningsnivå kommer detta att ge goda möjligheter att ta steget för att t.ex. komplettera sin gymnasieexamen och få möjlighet att gå vidare till utbildning inom yrkeshögskola eller högskola.

Stockholm den 4 oktober 2009

Marie Granlund (s)

Mikael Damberg (s)

Louise Malmström (s)

Thomas Strand (s)

Jan Emanuel Johansson (s)

Agneta Lundberg (s)

Peter Hultqvist (s)

Caroline Helmersson-Olsson (s)